

סיפור על שתי פעושות ועל כפייה דתית

רוח שגילה שהסדין מרוח בקטשופ. בשכונה מכובדת ליד תל-אביב דר ילד אחד שאביו גיור ואמו יהודיה. האב לחם במלחמת השחרור, התגייס והשתקף בארץ. לפני כמה שנים נסעו הזוג ובנם לארצות-הברית. בתגרה שפרצה בבית הספר שבו למד, בין נער כושי לבין חבורת נערים לבנים, לחם הילד. לצידו של הנער הכושי. הילדים כינוהו יהודי מזוהם. הדבר אירע במדינת מיסיסיפי. בחזרונו אצעה שב לבית-ספרו בשכונה המכובדת שליד תל-אביב. פרצה תיגרה בין

שהיו רעיונות בפי מנהיגיהן. ארצות-הברית וישראל כמו מתוך רעיון. בראשית היתה המילה. ואף כי מופיע משפט זה בברית החדשה, אין כמוהו לתאר את מובנה ה' עמוק של היהדות. החברה האמריקאית של היום אינה מושי למת. אבל היא הקימה את המסגרות ה' מאפשרות ניהול חיי חברה, המושתתים על עקרונות דמוקרטיים. וכך ניתנת האפי שרות להילחם על דמות החברה ועל קידום מה. מלחמה זו היא העיקר. הכללים ל' מלחמה הם החוקים הכלולים בחוקה ובמי

מאחורי יורם קניוק

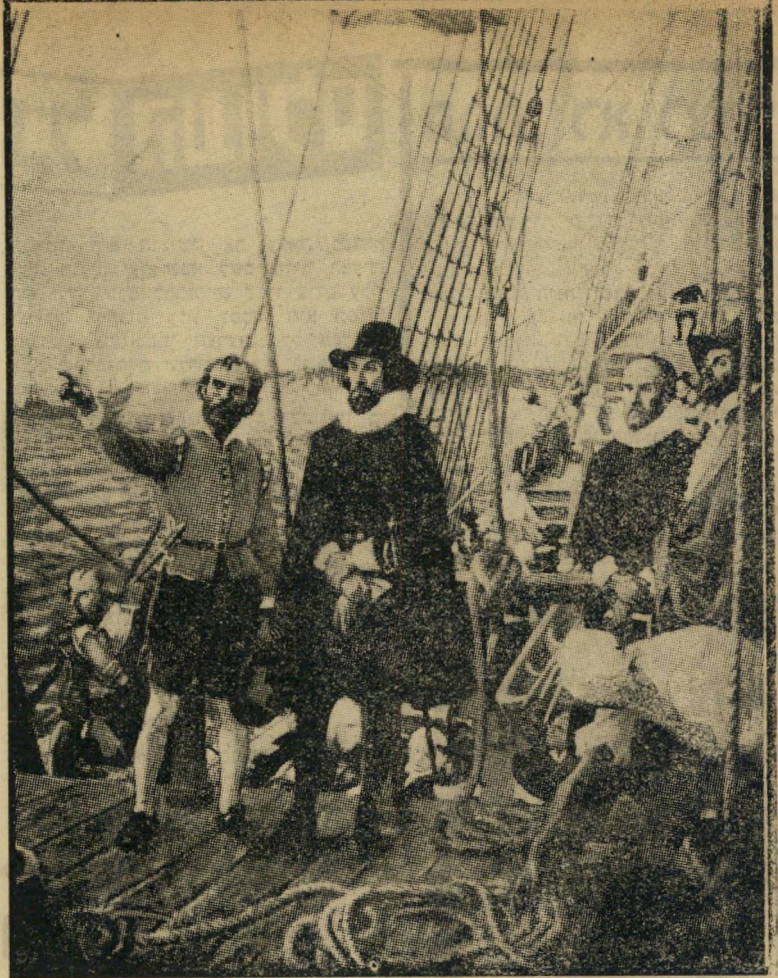
הנערים והילד מצא על שולחנו צלב-ירקס מצוירים וכתובת על ילקוטו, שלא השאירה כל ספקות בליבו: "גוי מלוכלך, הסתלק!" למי היה איכסם הדבר? ודאי לא להורי אותם הילדים. הם משכו בכתפיהם — וההפליה הדתית הפילה עוד קרבן. כל משכית-כתף, פירושה נצחון לכפייה הדתית. ואז, יום אחד, נמצא את עצמנו במדינה בה אותו סדין צבוע-קטשופ יהיה פרק מחוקי המדינה. ורבי הארץ, טוביה ומנ' היגיה, מרמת-אביב ועד צהלה, יאלצו להלות סדינים אדומים על אדני הלונותיהם, ולמלא אחר צידה האפל של היהדות, מבלי לדעת שקיים בה גם צד אחר ופנים אחרים.

גילות זכויות האזרח. כלומר, המילה ב' ראשית הכל. תושבי ארצות-הברית יכולים לישון ב' מנוחה, גם אם תקום מחר ממשלה של אוכלי-אדם. משום שכל עוד לא אכלו את כל טפסי החוקה, ואת כל השופטים העל-יונים, קיימת מסגרת המגינה על תושבי ארצות-הברית מפני עצמם, מפני חקיקות פזיזות, מפני נבחרים ורמגוגים העלולים לפרש את המנדט הניתן להם שלא כחוק, ומפני רעות-רוח חולפות. הדבר לוקח זמן, כי טחנות הצדק טוחנות לאט. העיקר הוא שהן טוחנות, ויש מי שישגיח על פעולתן

קריצת עין

ב משרדי הממשלה מהחית אותן שתי פעושות סיפורנו בעייה סבוכה. הפקידים לא שמעו על ויליאם פון, וגם לא איכפת להם. הם קורצים לך בעין ורומזים: למה לא תהגר מכאן? מה רע שם? איש אינו רוצה להרע לך. אנו פשוט מנסים לא להעלות

קטשופ על הסדין ל שתי הידנות שבתחילת סיפורנו אין חוקה שתגן עליהן. להיפך: עצם העיב' דה שכותב שורות אלו לוחם למען וכותב נגד חוקי הכפייה הדתית, היא עבירה על חוק לשון הרע. וכך, בעוד שבמולדתן ה' שניה היו יכולות להיות אזרחיות שוות זכויות, הרי במדינת ישראל — שעל קיו

מצד האם: ויליאם פון מגיע לאמריקה

של היחיד לעבוד או לא לעבוד את אלוהים כרצונו. במילים אחרות: פון ישב בכלא, הגולה לאירלנד וסבל בשנות הששים של המאה ה-17 — בעוון הפצת רעיונות שהיו מעני

זהו סיפורן האישי של שתי אחיות. האחת בת חמש, נולדה בארה"ב. אחותה, בת חודשים אחדים, נולדה בישראל. האם אמריקאית, נוצרית. האב יליד הארץ, יהודי, לוחם מלחמת השיחרור. סבו עלה ארצה

לא צלב, לא כתור

כעיות סכוכות. בשביל מה לנו? אמן של הפעושות, למשל, אינה זוכה בתעודת עולה. אין זה הרבה, אך מה היינו אומרים אילו היו פני יהודים וישראלים מושבים ריקים במשרדי ההגירה בארצות-הברית, רק על סמך כך שאינם נוצרים?

שתי הילדות יגדלו. הן לא יוכלו לבחור; הן לא יוכלו לשרת בצה"ל. הן יהיו מנו' דות. יצביעו עליהן באצבע, ואם יהיו חל' שות — ומדוע שלא יהיו — יברחו מכאן. ואותו קשר שבין שני הלאומים, בין שני הגזעים העבובים שניסו לברוא על בדיהם וענפיהם עולם חדש ונקי מתועבה, יישבר.

מה וקיוממה לחם אביהן, המדינה השנייה בעולם שקמה כמחאה על עוול לא מי ודתי, אין הן ראיות לשוויון-זכויות. בעוון היותן בנות לאם שאינה יהודית. בישראל הן נחשבות לנוצרות — ובעולם הנוצרי יהודיות. אולם בואת לא דני: הנשור אין שהביאו אותן לעולם אינם מכירים במדינת ישראל.

ועתה שתי אפיודות ואפילוג:

- מספרים שבירושלים, באחת השכור נוח החרדיות, תלה כהן אחד למחרת הופ' תו סדין על אדן חלונו. כמנהגם הצטופפו בני השכונה להיחכך לדעת שהסדין מוכתם. גיבור היום בשכונה זו היה אותו עו'

קים לו סבל דומה, לו חי במדינת ישראל דהיום.

ממשלה של איכני-אדב

רמיון אינו מצטמצם לרובד האישי. ארצות-הברית וישראל נולדו מתוך מח' אה של רעיונות ואי-צדק וחוסר-סובלנות. שתיהן הושתתו על רעיונות שמוצאם תורת ישראל. שתיהן חשות שהוקותיהן, הלך רוחן, קיומן הפיו' והרוחני, מתנה בתקוות ש' ניתלו בהיווצרן.

צרפת ואנגליה, רוסיה והודו לא נולדו מתוך רעיון כלשהו. הן היו קיימות קודם

בראשית המאה והתיישב ביפו. מצד משפחתו מיוחס האב אף למשפחה החיה בארץ-ישראל מראשית המאה ה-18.

בשאלו שלום ירושלים — ספר קטן שכתב בראשית המאה ה-18 ר' גדליה מסמיאטשי, אחד מתלמידיו של ר' יהודה החסיד — מתוארים סבלותיהם של תושבי ירושלים בצבעים חדים. מתיאורו של המחבר ניתן ללמוד שחיה של קהילה זו היו גולה שהיתה גלולה מרה, כיצד היו מתנכלים ליהודי, כיצד היה נאלץ היהודי ללבוש בגדים מיוחדים ולפנות דרך לכל ישמעאלי (תורכי) שפגש בדרכו. הספר נכתב בכאב של בן לעם שהעניק לעולם את רעיון החופש, את אושיות המוסר, הצדק והמשפט, ובין שורותיו מובעת התקווה שיום יבוא והכל יהיה שונה.

מצד האב: הסבא מגיע לארץ-ישראל עם העלייה השנייה

על צד אמן של הילדות קיימת תאוצת חופש לא פחות גדולה. חלק ממשפחתה הגיע לארצות-הברית בתחילת המאה ה-17 והתיישב בג'ימסטאון. לאילן משפחתה הת' חסף מא'חר י'תר אחד מאבות האימה האמריקאית, ויליאם פון. פון קיבל מאת מלך אנגליה צ'רלס השני כברת-ארץ עצומה בעולם החדש, ובהיותה עשירה ביערות נק' ראה פנסילוניה — "יערותיו של פון".

כקווייקר לא האמין פון בשילוש הקדוש. לדידו היו הנצרות והיהדות כלולות בבשר רת האהבה של "ואהבת לרעך כמוך". הוא כתב מינשר בשם גא צלב ולא כתר וחלם על טובלנות דתית. בהיות הימים ההם ימי מלחמות דתיות, נאסד, הגולה וסבל סבל רב. הואיל ואביו היה אומירל מפורסם, וכיוון שהמלך חב לו סכום כסף עתק, חונן ונשלח לעולם החדש להיות מושלה של מדינתו.

פון שאף ואף הצליח לכונן מושבה שהיתה נטולת קנאות דתית. הוא היה בודיע שכל אדם זכאי להאמין כרצונו. שאין כנסיה או מסגרת דתית כלשהי רשאית לכופר רצונה על מי שאינו נמנה עליה, או מסרב למלא אחר כללי פולחנה. כישו, סבר פון שהאדם לא נברא למען השבת, אלא השבת נבראה למען האדם. הוא סבר שיש להפריד בין המימשל האזרחי לבין חוקיות הדת, וזכותו